

Met de publicatie van mijn opiniestuk in De Standaard van vrijdag 2 augustus betreffende de schrapping van het Ito paviljoen te Brugge van de lijst van beschermde monumenten kwam het debat weer op gang. Voor een goede afloop is het wel te laat!

In De Morgen van zaterdag 3 augustus geeft Sofie Van Lommel een overzicht van de voor- en tegenstanders van het paviljoen onder de titel: *Brugge blijft Bokrijk*.

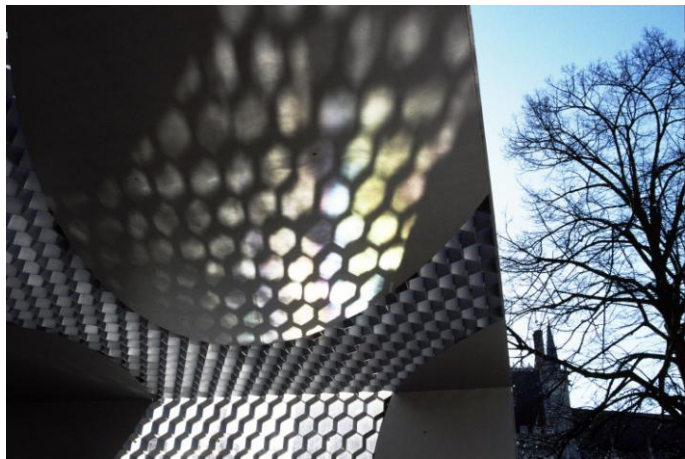
In De Standaard van zaterdag 3 augustus schreef Maarten Goethals (redacteur van de krant) een reactie op mijn tekst met als titel "Een hautain stuk aluminium".

Barbarij in Brugge

De beslissing van minister Geert Bourgeois (N-VA) om het paviljoen van Toyo Ito in Brugge te declasseren, is een jammerlijke stap in de richting van afbraak vreest Marc Dubois.

Foto's: Marc Dubois / 2002

Brugge was in 2002 Culturele Hoofdstad van Europa. De stad kreeg een nieuwe brug aan de Coupure en een uniek concertgebouw op het Zand. Op voorstel van de vereniging ARCHIPEL kreeg de Japanse architect Toyo Ito (°1941) de opdracht om in de open ruimte tegenover het stadhuis een paviljoen te bouwen. Sinds de Franse Revolutie en het slopen van de monumentale Sint Donaas kathedraal bleef deze locatie leeg. Na eeuwen verloor het plein haar gesloten karakter. Het litteken van afbraak is nog steeds aanwezig en een nieuw bouwvolume kwam er nooit. Begrijpelijk, op deze plaats waar ooit de schilder Jan Van Eyck werd begraven kan men toch geen hotel optrekken!

Ongeveer 99% van wat de mens bouwt ontstaat vanuit een functie, een concrete behoefte waaraan het ontwerp moet beantwoorden. Volgens de befaamde Oostenrijkse architect Adolf Loos behoren enkel het monument en de graftombe tot de wereld van de architectuur, de rest moet men rangschikken onder het louter bouwen. De functie van een monument is het vasthouden van het geheugen van een plaats. Het paviljoen van Ito behoort tot die 1% en bezit nauwelijks een functie. Het is een stuk poëzie om het daglicht zichtbaar te maken. Poëzie is steeds fragiel, het gaat om de essentie.

Als een Japanse tuin

Ito ontwierp niet enkel een subtiel aluminium frame uitgevoerd met een groot vakmanschap, de keuze van een ronde waterpartij is even essentieel. Het is zoals in een Japanse tuin, het horizontale en het verticale vormen één geheel. Met de waterpartij verwijst hij naar de oorspronkelijke centraalbouw van de Sint Donaas, de langste richting van het paviljoen is een verwijzing naar het schip van de kerk. Water en licht zijn de symbolen van het leven, zonder dit, geen bestaan op deze wereld. Het spel van reflectie tussen het watervlak en de verticale transparante wanden gaf een subtiel effect. Maar zonder water gaat alles verloren.

Een grotere gelaagdheid kan een ontwerper niet aanbrengen, daarin ligt juist het meesterlijke van Ito's ontwerp. Het paviljoen is letterlijk verankerd met de geschiedenis van Brugge. Ito zag het als een eerbetoon aan Van Eyck, de meesterlijke schilder die het licht wist vast te houden en te sublimeren. Een mooiere daad van respect en waardering voor het verleden valt nauwelijks voor te stellen. Met zijn ontwerp legt Ito een band met wat onder de grond ligt, wat niet zichtbaar is. Een ontwerp dient om het onzichtbare zichtbaar te maken, om vanuit de geest van de plek te handelen, de "genius loci".

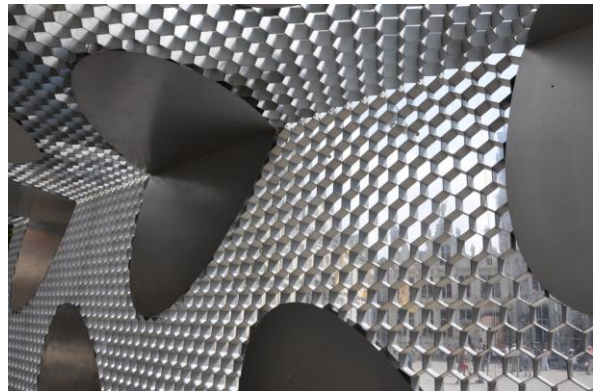
In plaats van dit pareltje te koesteren werd moedwillige elk onderhoud ontzegd vanuit kortzichtigheid. Na veel discussies werd het paviljoen in maart 2007 op de monumentenlijst geplaatst. Het fel verloederd paviljoen blijft voor sommige Bruggelingen, ook politici, een miskleun die zo vlug mogelijk moet verdwijnen. De druk om het paviljoen te schrappen van de monumentenlijst nam toe zonder dat men enige pogingen deed om de essentie van het project te duiden. Dat men geen voeling heeft voor architectonische poëzie geeft de tegenstanders nog niet het recht om dit werk te vernietigen.

Verplaatsen= vernietigen

Toyo Ito behoort tot de wereldtop van de hedendaagse architectuur en kreeg dit jaar de Pritzkerprijs, zowat de Nobelprijs voor architectuur. Het is ook zijn enige

werk in België. De afbraak en het eventueel verplaatsen van het paviljoen staat gelijk aan het vernietigen van dit uniek werk van Toyo Ito. Dat de minister in rustige zomertijd dit besluit neemt versterkt het vermoeden dat men het paviljoen wil opruimen. Schrapping staat gelijk aan het afwijzen van subsidie voor een renovatie. Hopelijk ziet burgemeester Renaat Landuyt in dat het slopen in de internationale vakpers als een vorm van cultureel barbarisme zal worden omschreven. Wil Brugge zo in de buitenlandse pers komen? De Japanners zijn welkom in Brugge voor hun centen, maar enig respect voor één van hun grootste bouwmeesters is niet mogelijk. Wat een kortzichtigheid! Waardering voor het fragiele is in onze samenleving vaak ver te zoeken of zoals de schrijver Lucebert het formuleerde "Alles van waarde is weerloos". De enige plaats voor het paviljoen is de Burg!

Marc Dubois
Hoofddocent LUCA / KULeuven

Augustus 2013: watervlak is zandbak geworden. Geen roestplekken te bespeuren!

Foto's: Marc Dubois

Ziehier zijn tekst en mijn antwoord:

Een hautain stuk aluminium

Het onzichtbare zichtbaar maken. Het subtiele mysterie tussen licht en duisternis fluisterend ontlokken en tegelijk, in de kwetsbare pracht, sacraal bezweren. De fonkelende oneindigheid van het extatische moment in één blik eeuwig vastleggen. Uit deemoed, overmoed of beate devotie.

Dat doet kunst. Toch volgens de definitie van Marc Dubois, de architect die gisteren in deze krant van leer trok tegen de barbarij in Brugge. Hij hekelt – onterecht – de beslissing van Geert Bougeois (N-VA) om het vervallen, geroeste paviljoen van Toyo Ito te declasseren.

De metalen constructie staat op de Burg, het historische centrum van de stad, en beroert sinds 2002 de gemoederen. Nog steeds doet het dat, in tegenstelling tot de bouw van het concertgebouw, uit dezelfde periode: aanvankelijk schreeuwde iedereen moord en brand over het oranje gedrocht, maar na enkele jaren kwam de berusting, zelfs enige trots.

Niet zo met het fragiele werk van de Japanse kunstenaar. Want eeuwig onbegrepen. Te ver gezocht. Intellectueel hermetisch, emotioneel kil. *Gatlelijk* nog eens. En verschrikkelijk duur in aankoop en onderhoud.

De liefde van de Bruggeling, nochtans een gevoelige, verwonderlijke ziel, bloeide nooit open. Net omdat het paviljoen niet waarmaakte wat kunst vermog volgens Dubois: ontroeren, meevoeren, het transcendente spel van licht tijdelijk in de immanentie van het aluminium vangen. Daarvoor was het kunstwerk zelf te opvallend, te aanwezig, hautain en provocerend. Afstandelijk ook, en lachwekkend. De ruimte die het creëerde voor de waarheid van het onzichtbare, werd overschaduwde door de vijandigheid die het opriep.

Vijandigheid? Omdat verdedigers van het paviljoen alle Bruggelingen die de zogenaamde subtiliteit en klasse niet meteen begrepen, neerzetten als wereldvreemde zotten. Als boeren, Barbaren – ook nu weer door Dubois.

Een bijzonder slecht idee. Want was Brugge de stad niet die de Fransen in 1302 te lijf ging omdat de vrouw van de bezetter zich laatdunkend en denigrerend uitliet over de inwoners?

Augustus 2013. Foto's Marc Dubois

Aan Maarten Goethals

Geachte Heer redacteur,

Zoals U als redacteur weet krijgt een opiniestuk meestal een "kop" door de redactie van de krant. In mijn tekst staat te lezen "**Hopelijk ziet burgemeester Renaat Landuyt in dat het slopen in de internationale vakpers als een vorm van cultureel barbarisme zal worden omschreven**". Dit is gericht naar politici en beleidsverantwoordelijken en niet als een laatdunkende of denigrerende opmerking naar de bewoners van Brugge.

In uw tekst verwijst U naar de grote weerstand tegenover het Concertgebouw van Robbrecht & Daem. Het gebouw werd uitgespuwd door de meest Bruggelingen en bij de opening ging de belangstelling naar de afwaaierende dakpannen. "Het oranje gedrocht", zoals U het volume omschreef, was de juiste keuze van de architecten. Wie vanaf het Belfort naar de stad kijkt ziet een landschap van rode dakpannen. Ik stelde toen vast dat veel Bruggelingen niet eens vanuit deze locatie naar hun geliefde stad hadden gekeken. In plaats van

een gevel in beton, staal en veel glas kozen de ontwerpers voor terracotta, een traditioneel materiaal. Als dit geen vorm van respect is! Als lid van de jury verdedigde ik steeds dit ontwerp en was er vast van overtuigd dat Brugge een unieke concertruimte zou krijgen op internationaal niveau. Een goed project moet steeds enige weerstand ondergaan, anders is het maar de grijze middelmaat.

Vanuit geen enkele partij werd de moeite gedaan om het paviljoen van Ito te verdedigen. Omdat het tijdelijk was moest het verdwijnen maar een concreet kwalitatief voorstel ter vervanging ligt tot op heden niet eens op tafel. Of wordt het toch een extra pétanque baan zoals sommigen in Brugge dat wensen? Hoe kon men van Ito's creatie genieten als men deze moedwillig elk onderhoud ontzegde en het vertikte het watervlak te bestendigen. Natuurlijk kon het de emoties niet waarmaken gezien de opzettelijke verwaarlozing. Zonder het watervlak is het project geamputeerd. Zoals vier wielen aan een auto essentieel zijn om te kunnen rijden, zo vormt het watervlak één geheel met de aluminiumconstructie met de transparante wanden. Ik stuur U in een andere mail beelden die ik nam in 2002 of 2003. Wat een visueel genot! Elk werk met waarde heeft enige gelaagdheid, een diepgang. U kan dit als intellectualistisch beschouwen, ik zie dit als een vorm van inlevingsvermogen, als een bewijs dat het niet gaat om een oppervlakkig product.

Uw vergelijking met 1302 is schitterend. Ik stel voor de Brugse stadspoorten opnieuw in gebruik te nemen om ongewenste invloeden te kunnen tegenhouden. Om intellectuele Japanners tegen te houden, enkel deze met centen die in Brugge bier en chocolade gaan consumeren krijgen vrije toegang. Misschien kan U voorstellen aan de Heer Bourgeois om dat idee op te nemen in het N-VA partijprogramma. Een halt aan buitenlandse invloeden is noodzakelijk om het Vlaamse ras te beschermen.

Toch nog even dit detail. Volgens U is het een "geroest paviljoen". Aluminium roest niet! Zelfs niet "hautain" aluminium! Het wordt tijd dat U even naar uw gelieve geboortestad gaat kijken om de niet aanwezige roestplekken op te sporen. Of zit er roest in uw geest?

Met groeten,
Marc Dubois